

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษายกย่องในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามที่มีทะเบียนรายชื่อโครงการป่าชุมชนตั้งอยู่ จำนวน 46 แห่ง ในพื้นที่ 13 อำเภอ จำนวน 171 โครงการ (www.forest.go.th; ข้อมูลออนไลน์ ณ วันที่ 30 กันยายน 2552) ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนโครงการป่าชุมชนที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและอำเภอที่ตั้ง

ลำดับที่	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	อำเภอที่ตั้ง	จำนวนโครงการป่าชุมชน (แห่ง)
1	เทศบาลตำบลขามเรียง	กันทรวิชัย	1
2	อบต. เขว้าใหญ่	กันทรวิชัย	1
3	อบต. คันทราราษฎร์	กันทรวิชัย	3
4	อบต. นาสีนวล	กันทรวิชัย	2
5	อบต. ท่าขนอนยาง	กันทรวิชัย	2
6	อบต. กู่สันตรัตน์	นาคูน	1
7	อบต. ดงยาง	นาคูน	6
8	อบต. พระธาตุ	นาคูน	2
9	อบต. ดงควน	นาคูน	8
10	อบต. หนองคู	นาคูน	11
11	อบต. ดงใหญ่	วาปีปทุม	5

ลำดับที่	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	อำเภอที่ตั้ง	จำนวนโครงการป่าชุมชน (แห่ง)
12	อบต. นาข่า	วาปีปทุม	6
13	อบต. บ้านหวาย	วาปีปทุม	4
14	อบต. แคน	วาปีปทุม	5
15	อบต. ประชาพัฒนา	วาปีปทุม	1
16	อบต. นาสีนวน	พยัคฆภูมิพิสัย	3
17	อบต. สำโรง	นาเชือก	5
18	อบต. หนองเรือ	นาเชือก	8
19	อบต. เขวาไร่	นาเชือก	13
20	อบต. หนองโพธิ์	นาเชือก	3
21	อบต. ยางสีสุราช	ยางสีสุราช	4
22	อบต. หนองบัวตันตุ	ยางสีสุราช	4
23	อบต. ดงเมือง	ยางสีสุราช	8
24	อบต. ท่าชุม	เมือง	3
25	อบต. บัวค้อ	เมือง	5
26	อบต. โลกก่อ	เมือง	4
27	อบต. หนองปลิง	เมือง	2
28	อบต. เขวา	เมือง	1
29	อบต. ดอนหว่าน	เมือง	1
30	อบต. หนองทุ่งสวรรค์	โกสุมพิสัย	1
31	อบต. หนองเหล็ก	โกสุมพิสัย	7
32	อบต. ดอนกลาง	โกสุมพิสัย	1
33	อบต. เหล่า	โกสุมพิสัย	1
34	อบต. ดอนเงิน	เขียงยืน	4
35	อบต. เขียงยืน	เขียงยืน	2
36	อบต. โนนแดง	บรบือ	1
37	อบต. หนองจิก	บรบือ	4
38	อบต. หนองคูขาด	บรบือ	4
39	อบต. วังใหม่	บรบือ	4

ลำดับที่	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	อำเภอที่ตั้ง	จำนวนโครงการป่าชุมชน (แห่ง)
40	อบต. หนองสิม	บรบือ	1
41	เทศบาลตำบลหนองสูง	ชื่นชม	2
42	อบต. เหล่าดอกไม้	ชื่นชม	1
43	อบต. แกดำ	แกดำ	3
44	อบต. วังแสง	แกดำ	4
45	อบต. มิตรภาพ	แกดำ	5
46	อบต. กุดรัง	กุดรัง	4

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ การจัดเวทีระดมความคิดเห็น เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 4

ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย และไม่ได้คาดหวังหรือไม่ได้ปฏิบัติ และกำหนดเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงเกี่ยวกับการ

ส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด

มหาสารคาม ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย

- 2.1 ด้านนโยบายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม

จำนวน 3 ข้อ

- 2.2 ด้านแผนงาน/โครงการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม

รวม จำนวน 15 ข้อ

- 2.3 ด้านการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม

จำนวน 26 ข้อ

2.4 ด้านการติดตามตรวจสอบการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยประเด็นสัมภาษณ์จะเน้นที่ข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพเป็นหลัก เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินบทบาทส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทดังกล่าว

3. แบบสังเกต เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับสังเกตกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามที่ใช้เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ รวมถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา เช่น สังเกตกิจกรรมการปลูกป่าในวันสำคัญ การประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

4. เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกภาพ เพื่อใช้สำหรับบันทึกเสียงการสนทนา การสัมภาษณ์ และบันทึกภาพกิจกรรม เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาในครั้งนี้

5. แบบจดบันทึก โดยคณะผู้วิจัยจะเตรียมไปสำหรับการจดบันทึกภาคสนาม (field note) โดยจะทำการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็น คำให้สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ในช่วงแรกจะทำการจดบันทึกอย่างย่อก่อน แล้วจึงนำมาขยายความทันทีหลังการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยรวบรวมเอกสารทั้งเอกสารชั้นต้นและเอกสารมือสอง ได้แก่ เอกสารราชการ กฎหมาย รายงาน ข่าวหนังสือพิมพ์ วิทยุทัศน์ บทความ บันทึก ข้อเขียน บทสัมภาษณ์ แฉงการณ์ ฯลฯ จากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชนในท้องถิ่น องค์กรประชาชน ฯลฯ

2. ทำหนังสือถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้ง 48 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม พร้อมส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์
3. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Informal and indebt Interview)
4. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อระดมความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในประเด็นที่ต้องการศึกษา
5. การสนทนากลุ่ม (Group Discussion)
6. การบันทึกเสียงคำสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะใช้วิธีการบันทึกเสียงเพื่อเป็นการช่วยความจำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนเสมอ เมื่อได้รับอนุญาตจึงจะทำการบันทึก
7. การบันทึกภาพ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการถ่ายภาพเพื่อนำมาสะท้อน/เตือนความจำเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถระลึกถึงบริบท/บรรยากาศที่เกิดขึ้น โดยการสังเกต และระหว่างการสัมภาษณ์หรือสนทนากลุ่ม หากจะมีการนำภาพถ่ายต่างๆ ไปใช้ในการยืนยันหรือใดๆก็ตาม ผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ที่อยู่ในภาพก่อนเสมอ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์ในการแบ่งระดับการแสดงบทบาท ออกเป็น 4 ระดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เกณฑ์ในการแบ่งระดับการแสดงบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง

บทบาทที่คาดหวัง			บทบาทที่เป็นจริง		
ไม่คาดหวัง (0)	หมายถึง	ไม่ควรปฏิบัติหรือไม่ได้คาดหวัง	ยังไม่ได้ปฏิบัติ (0)	หมายถึง	ยังไม่มีการดำเนินการ
น้อย (1)	หมายถึง	คาดหวังน้อย	น้อย (1)	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
ปานกลาง (2)	หมายถึง	คาดหวังปานกลาง	ปานกลาง (2)	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
มาก (3)	หมายถึง	คาดหวังมาก	มาก (3)	หมายถึง	ปฏิบัติมาก

ส่วนเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยของการแปลความหมายบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เกณฑ์คะแนนเฉลี่ยของการแปลความหมายบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง

คะแนน	บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง	ช่วงคะแนนเฉลี่ย
3	บทบาทที่คาดหวังมากและบทบาทในการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก	2.26 – 3.00
2	บทบาทที่คาดหวังปานกลางและบทบาทในการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง	1.51 – 2.25
1	บทบาทที่คาดหวังน้อย และบทบาทในการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย	0.76 – 1.50
0	ไม่ได้คาดหวัง หรือ ยังไม่ได้ปฏิบัติ	0.00 – 0.75

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้การพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหาจากการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การจัดเวทีระดมความคิดเห็น และการสังเกตการณ์ โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลไปพร้อมๆ กัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY